

Hırvatistan'da Süper Seçim Yılı - Pınar Yürür

Giriş

Eski Yugoslavya Federasyonu'nu oluşturan cumhuriyetlerden biri olan ve otuz üç yıl önce bağımsızlığını kazanan Hırvatistan, 2009'dan bu yana NATO ittifakının ve 2013'ten beri de Avrupa Birliği (AB)'nin üyesidir. 2024 yılı Hırvatistan'da seçim konusunun en fazla konuşulduğu yıl olma özelliği taşımakta ve süper seçim yılı olarak adlandırılmaktadır.

AB'nin en genç üye ülkesinde vatandaşlar önce 17 Nisan'da (geleneksel pazar günü yerine çarşamba günü¹) parlamento seçimleri için sandığa gittiler. Bu, Hırvatistan'da çok partili sisteme geçildiği 1990 yılından bu yana yapılan 13. parlamento seçimi idi. Hırvat halkı 9 Haziran'da ise tüm AB ülkelerinde gerçekleştirilen Avrupa Parlamentosu (AP) seçimleri için dördüncü kez oy

kullandı. Hırvat halkı ülkenin AB'ye katılmasının hemen ardından 2013, 2014 ve 2019 yıllarından sonra dördüncü kez, AP'de görev yapacak 12 milletvekilini seçti. Aralık ayında Cumhurbaşkanlığı seçimleri var. 2025 yılında ise Hırvatistan'da yerel seçimler gerçekleştirilecektir. Aralarında pek çok konuda fikir ayrılığı bulunan Hırvatistan Başbakanı Andrej Plenković ile Cumhurbaşkanı Zoran Milanović'in seçimler yaklaştıkça birbirlerine yönelik sert demeçlerinin artması ve Cumhurbaşkanının seçimlerden bir ay önce Hırvat Sosyal Demokrat Partisi (*Socijaldemokratska Partija Hrvatske* -SDP) listelerinden seçimlere katılacağını açıklaması ile bu seçimler ulusal ve uluslararası kamuoyuna "Hırvatistan Başbakanı ile Cumhurbaşkanı arasındaki anlaşmazlığın gölgesindeki parlamento seçimleri" olarak yansımıştır.

2 milyon 216 bin 779 seçmenin sandığa gittiği seçimlerden Başbakan Andrej Plenković'in lideri olduğu iktidardaki muhafazakâr ve Avrupa yanlısı Hırvat Demokratik Birliği (*Hrvatska Demokratska Zajednica*-HDZ) yüzde 34,42 oy oranı ile birinci parti çıkarken SDP liderliğinde seçime giden Hırvat sol-liberal muhalefet koalisyonu "Adalet Nehirleri (*Rijeke Pravde*)" yüzde 25,41 oy oranı ile ikinci parti oldu ve tekrar muhalefette kaldı. Bu seçimlerin en dikkat çeken partisi yüzde 9,56 ile üçüncü sırada yer alan aşırı sağcı Vatan Hareketi (*Domovinski Pokret* -DP) oldu.

Hiçbir parti tek başına parlamentodaki 76 sandalye çoğunluğunu sağlayamadığı için diğer partiler ile koalisyon görüşmeleri yaklaşık 20 gün devam etti. 10 Mayıs günü Cumhurbaşkanı Milanović, seçimlerden üçüncü sırada çıkan aşırı sağcı DP ile anlaşarak 78 milletvekili desteğini alan HDZ lideri Plenković'e üçüncü kez hükümeti kurma görevini verdi. Parlamantonun seçimlerden sonraki ilk oturumu 16 Mayıs'ta toplandı ve 79 milletvekili Hırvatistan'ın bağımsızlıktan bu yana kurulan 16. hükümetine güven oyu verdi.

Bu çalışmada amaç önce 2024 parlamento seçim sonuçlarının değerlendirilmesi, ardından da AP seçimlerine yönelik ilgi ve seçim sonuçları ile mevcut siyasal ortamın cumhurbaşkanlığı seçimlerine yansımalarının nasıl olacağı sorusuna cevap verme amacı taşımaktadır. Konuya geçmeden önce Hırvatistan'daki siyasi yapı, seçim sistemi, barajı geçerek parlamentoya girmeye hak kazanan siyasi

partiler ve mevcut Hırvat siyasetine damga vuran figürler hakkında bilgi vermek cumhurbaşkanlığı seçimlerini analiz edebilmek için faydalı olacaktır.

Hırvatistan Ulusal Parlamentosunda Temsil ve Seçim Sistemi

Hırvatistan parlamentosu (*Hrvatski Sabor*) 151 sandalyeden oluşmaktadır. Üyeler doğrudan gizli oyla ve dört yıl için seçilir. Seçim bölgeleri özel bir kanunla belirlenmiştir. 10 seçim bölgesi (*izborne jedinice*) Hırvatistan'daki tüm eyaletlerin topraklarında dağıtılır ve 140 milletvekili bu seçim bölgelerinden seçilir, yani her seçim bölgesinden 14 milletvekili seçilir. Kalan 11 milletvekilinden 3 milletvekili Hırvatistan Cumhuriyeti'nde ikamet yeri bulunmayan ve yurtdışında yaşayan Hırvat seçmenin kullandığı oylar ile tespit edilir. Bu bölge yani diaspora Hırvatları XI. Seçim bölgesi olarak adlandırılır.

Hırvatistan Cumhuriyeti'nin toplam nüfusu içinde yer alan ve anayasada tanımlanan ulusal azınlıklar (Ustav, Narodno Novine, 2010), ayrı bir seçim bölgesinde Hırvatistan Parlamentosu için 8 temsilci seçme hakkına sahiptir. Azınlık temsilcileri için oy kullanılabilen seçim bölgesine XII. seçim bölgesi denir. Bu 8 sandalyenin 3'ü azınlıklar içinde en fazla nüfusa sahip Sırp azınlık temsilcilerine ayrılmıştır. Diğer sandalyeler nüfuslarına göre diğer azınlık temsilcilerine verilmiştir. İtalyanlar için bir, Macarlar için bir, Çek ve Slovaklar için bir, Arnavut, Boşnak, Makedon, Karadağlı ve Slovenler için bir ve Avusturya, Bulgar, Alman, Yahudi, Polonya, Roman, Romen, Rusin, Rus, Türk, Ukrayna ve Ulah ulusal azınlıkları için bir sandalye ayrılmıştır. I-XI. seçim bölgesinin temsilcileri, orantılı seçim yöntemi ve tercihli oylama ile seçilir. Seçmenler yalnızca bir aday listesine oy verebilir. Oy pusulasında seçmen, oy verdiği listedeki diğer adaylara göre avantajlı olan bir adayı tercih edebilir. Tercihli oylar adayın bulunduğu listedeki oyların en az yüzde10'unu kazanması durumunda geçerli olur. 17 Nisan seçimlerinde 151 milletvekilinden 66'sı tercihli oylar sayesinde seçilmiştir (Hina 2024). Kanunun 41. Maddesi uyarınca ülkede yüzde 5 seçim barajı uygulanmaktadır ve geçerli oylar içinde bu oranı sağlayan partiler parlamentoda sandalye sahibi olabilirler.

XII. seçim bölgesinde oy kullanma hakkına sahip olan seçmenler, ikamet ettikleri yere göre kayıtlı oldukları ilçedeki oy pusulasında yer alan bir adaya veya XII. seçim bölgesinde aday olan azınlık temsilcisine oy vermeyi tercih edebilirler. Eğer azınlıkları temsil edecek bir adaya oy verecekler ise farklı renkte olan pembe renkli oy pusulasını talep ederler. Bu bölgede adaylar çoğunluk esasına göre seçilir

2020 yılında gerçekleştirilen önceki parlamento seçimleri sonucunda oluşturulan yürütme organı, HDZ ve Bağımsız Demokrat Sırp Partisi'nden (*Samostalna Demokratska Srpska Stranka* -SDSS) oluşan iki partili bir azınlık hükümeti idi. İki partinin toplam sandalyesi 64 olduğundan parlamentoda çoğunluğa ulaşmak için dışarıdan desteğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu destek HDZ'nin seçim öncesi koalisyon ortakları, küçük partiler ve ulusal azınlıkları temsil eden iki bağımsız milletvekilinden gelmiştir. Başbakan Andrej Plenković ilk kabinesini 2016 ikinci kabinesini ise 2020 seçimleri sonrasında kurmuştur.

2024 Seçimlerinde Parlamento Giren Siyasi Partiler ve Kampanya Süreci

17 Nisan 2024 parlamento seçimleri Hırvatistan'ın yolsuzluk, işgücü kıtlığı, yasadışı göç ve geçen yıl katıldığı Euro Bölgesi'nin en yüksek oranını oluşturan enflasyonla mücadele ettiği bir dönemde gerçekleşti. Ülke 1.248 € (1.345 \$) ortalama aylık ücretle Avrupa Birliği'nin (AB) en düşük gelirli ülkelerinden biri olmaya devam ediyor. Bu sebeple seçim öncesi anketlerde iktidar partisi HDZ önde gözükmeyle birlikte kamuoyunun bir kısmında iktidar değişikliği beklentisi vardı ancak neticede HDZ görece güç kaybına uğrasa da ipi göğüsledi.

2020 seçimlerinde yüzde 47 olan seçime katılım oranının bu seçimlerde yüzde 62'ye ulaşması dikkat çekti. Devlet Seçim Komisyonu'nun (DIP) raporuna 114 erkek ve 37 kadın milletvekilinin seçildiği bu seçimlerle, bağımsızlığından bu yana Hırvatistan'da görülen en yüksek kadın milletvekili sayısına ulaşılmıştır. Kadınlar şu anda parlamentonun dörtte birini oluşturmaktadır (Hina2024).

Seçimlerde yüzde 5 barajını geçen 9 parti -ya da ortak liste ile katılan parti grubu - parlamentoda sandalye hakkı elde etti. Başbakan Andrej Plenkovi'in lideri olduğu iktidardaki muhafazakâr HDZ ve beraberindeki liste, seçimlerden 729.730 oy ve yüzde 34,42 oranı ile 61 sandalye kazanarak galibiyetle ıktı. HDZ yedi seçim bölgesi ile diaspora oylarında da üstün geldi. Bununla birlikte HDZ 2020 seçimlerine göre beş sandalye daha az kazandı ve 151 sandalyeli mecliste yine çoğunluğa tek başına ulaşamadı.

Başbakan Plenkovi'in sekiz yıldır başkanı olduğu HDZ son otuz yılın en baskın Hırvat partisidir. Avrupa yanlısı ve liberal-muhafazakâr bir merkez sağ parti olarak bilinen HDZ'nin kurucusu, Hırvatistan'ın Yugoslavya'dan bağımsızlığını aldıktan sonraki ilk cumhurbaşkanı olan Franjo Tuğman'dır. Bu bağlamda parti kurulduğu 1989 yılından beri Hırvat siyasetinde önemli bir konuma sahiptir.

HDZ, Hırvatistan'ın bağımsızlık ilanından sonra ilki Cumhurbaşkanı Tuğman'ın vefatından sonra yapılan 2000 seçimleri ve diğeri de 2011 seçimleri olmak üzere iki defa parlamento seçimlerini kaybetti ancak 2016 seçimlerinden bu yana iktidarda olmaya devam etmektedir. HDZ'nin üçüncü lideri ve 2003-2009 yıllarında başbakan olan Ivo Sanader, hakkındaki yolsuzluk iddiaları nedeniyle bu görevinden istifa etmesinin ardından iki ayrı davada, Hypo Bank ve Fimi Media davalarında yolsuzluk ve görevi kötüye kullanmaktan suçlu bulunmuş ve hapis cezasına çarptırılmıştır (Vladislavljevic, 2020). Bunun zerine HDZ Sanader'i partiden ihraç etmiştir. Sanader'in ardından HDZ'nin başına geçen Jadranka Kosor 2009'da ülkenin ilk kadın başbakanı olmuştur. Ancak iki yıl sonra yapılan 2011'deki seçimleri şimdiki cumhurbaşkanı Zoran Milanovi'in başkanı olduğu SDP liderliğindeki sol koalisyona kazanınca Kosor da başbakanlıktan ve partiden ayrılmıştır. HDZ liderliği ise seçimle Tomislav Karamarko'ya geçmiştir. 2016'da Karamarko'nun istifasının ardından parti liderliğine seçilen bugünkü başbakan Andrej Plenkovi, 2016 seçimlerini yüzde 36,58, 2020 seçimlerini de yüzde 37,26 oy oranı ile kazanmış ve bugüne kadar başbakanlık görevini srdrmştir. Merkez sağdan sağcı milliyetçilere kadar destek bulan HDZ geniş bir ye tabanına ve ülke genelinde güçlü bir organizasyona sahiptir.

Seçimlerden ikinci en fazla oy oranı ile çıkan SDP nderliğindeki Hırvat sol-

liberal muhalefet koalisyonu “Adalet Nehirleri” ise 538.731 oy ve yüzde 25,41 oran ile 42 sandalye kazandı. İki seçim bölgesinde üstün çıkan SDP lideri Pedja Grbin, “partinin umduğu şeyin bu olmadığını ancak Hırvat vatandaşlarının üçte ikisinin değişim istediğini de gösterdiğini” belirtti.

SDP eski Hırvatistan Komünistler Birliği'nin sosyal demokrat kanadından kurulmuş merkez sol bir partidir. SDP, Franjo Tuđman'ın vefatının ardından onun kadar güçlü bir lider bulamayan HDZ karşısında ilk defa 2000 yılı parlamento seçimlerini kazandı ve Ivica Račan başkanlığında bir koalisyon hükümeti kurdu. 2003 genel seçimlerini kaybettikten sonra ise sekiz yıl boyunca muhalefette kaldı. 2011 parlamento seçimlerinde Hırvatistan Parlamentosu'ndaki 151 sandalyenin 61'ini kazanarak tekrar birinci parti oldu ve koalisyon ortaklarıyla birlikte şu anki cumhurbaşkanı Zoran Milanović'in de başbakan olduğu 12. Hırvat Hükümetini kuruldu. Ancak 2016 seçimlerinde Plenković liderliğindeki HDZ'ye yenilince Zoran Milanović partiden ayrıldı. SDP 2016 seçimlerinden günümüze kadar da ana muhalefet partisi olmaya devam etmektedir.

Bu seçimlerde önceki seçimlere göre oyunu arttıran sağcı milliyetçi Vatan Hareketi (*Domovinski Pokret* -DP) yüzde 9,56 oy oranı ve 14 sandalyeyle üçüncü sırada yer aldı. Partinin başkanı Ivan Penava, elde edilen sonuçlardan duyduğu memnuniyeti dile getirerek, Sırp partisi SDSS ve yeşil sol parti Yapabiliriz (Možemo)'in olmadığı diğer partilerle koalisyon müzakerelerine hazır olduğunu duyurdu (Pavlica 2024). Nitekim HDZ görüşmeler sonunda parlamento çoğunluğunu sağlayabilmek için en büyük desteği 12 milletvekili ile DP'den aldı. Seçimler öncesi HDZ ve DP birbirleriyle rekabet durumunda olsalar da birazdan daha ayrıntılı değineceğimiz gibi aslında birbirlerine hiç de yabancı değiller, zira Vatan Hareketi HDZ' den ayrılanlar tarafından kurulmuş bir partidir.

Meclise dördüncü sıradan giren diğer bir sağ muhafazakâr parti Köprü (Most) ve ortakları yüzde 8,02 oy oranı ile 11 sandalye elde etti. 2012 yılında Bağımsız Listeler Köprüsü adıyla Bozo Petrov tarafından kurulan parti 2016 seçimleri sonrası Plenković hükümetine destek vererek kabineye girmişti ve Petrov da başbakan yardımcısı olmuştu. 7 ay sonra muhalefetin Maliye Bakanı Zdravko Marić'e yönelik güven oylamasında karşı oy kullanan üç Most mensubu bakan

Plenković tarafından görevden alınınca Petrov Plenković'in yardımcılığında istifa etti. Bu tarihten sonra Most partisi eski koalisyon ortağı HDZ'ye karşı muhalefetini sertleştirdi. 2024 seçimlerinde 11 sandalye elde eden parti HDZ ile koalisyon görüşmelerinden uzak durarak kararlı ve birlik içinde kalacağı ve yolsuzluk konusunda tavizsiz olacağı mesajını verdi.

Možemo, 2019 yılında kurulan ve 2021 yerel seçimlerinde Zagreb Belediye Başkanlığını Tomislav Tomašević ile kazanan yeşil sol liberal bir partidir. Parti seçim kampanyasında Hırvatistan'daki nüfus azalmasının durdurulması, çalışma koşulları sorunu, ücretlerin artırılması, ekonominin yeniden yapılandırılması, yeşil yeniden sanayileşme, sağlık, sosyal koruma ve eğitim konularında reform yapma sözü vermişti. Možemo yakın dönemde kurulan bir parti olmasına karşın yüzde 9.10 ile oylarını arttırdı ve meclise 10 sandalye ile girdi. Partinin başbakan adayı Sandra Benčić, "bir numaralı hedefin HDZ'yi iktidardan düşürmek olduğuna" dikkat çekerek, Možemo'nun sağcı bir partinin yer alacağı bir hükümete girmek istemediğini tekrarladı. Istra Demokrat Partisi (IDS) 3, Bağımsız Kuzey Platformu 2, Odak-Cumhuriyet ittifakı 1 milletvekiliyle kalan sandalyeleri paylaşarak ulusal mecliste temsil hakkına sahip oldular.

Başta başkent Zagreb olmak üzere Hırvatistan'ın çeşitli bölgeleri seçimden önceki yıl hükümet karşıtı pek çok protesto gösterisine sahne olsa da seçim sonuçlarının dört yıl önceki seçimlere göre önemli bir değişime yol açmadığı görülmektedir. Buna sebep olarak seçim kampanyaları sırasında iktidardaki HDZ ve muhalefette yer alan SDP ile diğer partilerin birbirlerine karşı eleştiri ve suçlamalarda bulunurken seçmene aslında çok farklı bir program sunmamaları gösterilebilir. Her iki cephe de kampanyalarını Hırvatistan'ın ekonomisi ve yaşam standartları etrafında yoğunlaştırdı. Yine her iki taraf, daha yüksek maaş, emekli maaşlarında iyileştirme, her çocuk için garantili anaokulu kontenjanı ve çok sayıda yeni ve uygun fiyatlı konut vaat ettiler. Bunu nasıl finanse etmeyi düşündüklerini ise somut olarak ortaya koyamadılar. Bununla birlikte konu kadın hakları ve LGBTQ+ topluluğunun hakları olduğunda taraflar biraz daha farklı hareket etti. Hıristiyan-muhafazakâr tabanlı ama Avrupa yanlısı HDZ parti programında bu haklardan hiç bahsetmezken (herkesin eşit insan haklarını gözettiklerini vurgulayarak buna ayrı bir sayfa açmaya gerek duymadıkları savıyla), merkez sol SDP ise programının önemli bir bölümünü söz konusu haklara ayırdı. Hedefler arasında kürtaj hakkının

güçlendirilmesi ve tüp bebek tedavi seçeneklerinin serbestleştirilmesi gibi vaatler de yer aldı. Diğer muhafazakâr partiler bu konuları ön plana çıkaran sol partileri güçlü bir şekilde eleştirdiler. Özellikle AB üyeliği sonrası Hırvatistan siyasetinde Avrupa ülkelerindeki politikalara paralel bir şekilde bu konulardaki tartışmaların daha fazla arttığını belirtmek gerekir.

Cumhurbaşkanı Milanović ve Başbakan Plenković rekabeti

Hırvatistan siyasetinde son yıllara ve seçim kampanyasına birbirlerine karşı aldıkları tavırlarla damga vuran iki önemli siyasi figüre Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a daha yakından bakmakta fayda var zira bu iki önemli siyasetçi önümüzdeki yıllarda da politik tercihleri ile gündemin belirleyicisi olacaklardır.

Cumhurbaşkanı Zoran Milanović Zagreb doğumlu, 58 yaşında ve hukuk fakültesi mezunudur. Doksanlı yılların sonunda Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmaya başladı. Güvenlik çalışmalarına yönelmesi 1994-1996 arasında AGİT'in Dağlık Karabağ Barış Misyonuna görev almasına vesile oldu. 1996-1999 yılları arasında ise Hırvatistan'ın Brüksel'deki AB ve NATO misyonunda danışman olarak görev yaptı (Krasnec, 2024). Eski Hırvatistan Başbakanı ve SDP'nin kurucusu Ivica Račan'ın ölümünün ardından 2007 yılında parti başkanı oldu. 2011 seçimlerinde başbakan olduğunda dört merkez sol partinin yer aldığı Kukuriku koalisyonuna liderlik etti. Hırvatistan onun başbakanlığı döneminde AB'ye tam üye oldu. Lahey mahkemesinde savaş suçu işleme iddiası ile yargılanan Hırvat generallerⁱⁱ Kasım 2011'de serbest bırakıldı. Ancak bu olumlu gelişmeleri kimi olumsuzluklar gölgede bıraktı. Milanović hükümeti döneminde üç buçuk yıl içinde 9 bakan çeşitli nedenlerle görevinden alındı ya da istifa etti. Söz konusu bakanların büyük çoğunluğu kimi sansasyonel olayların, skandalların, olası cezai kovuşturmalarının veya hapis cezasını çekmenin baskısı altında hükümetten ayrılmışlardır. Ülkede ekonomik krizin etkileri de belirgin bir biçimde halkın gündemini belirlemeye başladı ve nitekim bu durum seçimlere de yansdı. Milanović 2016 seçimlerini rakibi HDZ'nin kazanmasının ardından siyasetten ayrıldığını açıklamış ve kısa süreliğine Arnavutluk Başbakanı Edi Rama'nın danışmanlığını yapmıştır. Ancak üç yıl sonra SDP adayı olarak cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılmış, ülkenin 2015'te

seçilen ilk kadın cumhurbaşkanı ve HDZ adayı Kolinda Grabar Kitarović'i yenerek Hırvatistan'ın cumhurbaşkanı olmuştur. Milanović halen bu görevi sürdürmektedir. Milanović'in Aralık ayında ilk turu gerçekleştirilecek olan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yeniden aday olacağı tahmin edilmektedir. Dört yıl önce cumhurbaşkanı olduğundan bu yana, ülkeyi yönetmede çok az fiili güce sahip olmasına rağmen sürekli olarak ülkenin en popüler politikacısı olarak değerlendirilmektedir.

Başbakan Andrej Plenković de Zagreb doğumlu, 54 yaşında ve o da hukuk fakültesi mezunu olup Dışişleri ve Avrupa Entegrasyonu Bakanlığı'nda çeşitli görevlerde bulunmuştur. 2000'li yılların başında AB'deki Hırvat misyonunda görev yapmıştır. 2005'ten 2010'a kadar Hırvatistan'ın Fransa büyükelçisi yardımcısı, ardından Avrupa entegrasyonundan sorumlu devlet bakanı olarak görev yapmıştır. 2016 yılında Tomislav Karamarko'nun istifa etmesiyle HDZ'nin başkanı olmuştur. 2016 seçimlerini HDZ'nin kazanmasının ardından başbakanlık görevini üstlenmiştir ve Sekiz yıldır bu göreve devam etmektedir.

Hırvatistan'da parlamento seçim tarihinin açıklanmasından bir hafta sonra yaşanan en ilginç gelişime muhalefetteki SDP'nin basın toplantısına gelen Cumhurbaşkanı Milanović'in cumhurbaşkanı olduğu 2020 yılına kadar liderliğini sürdürdüğü SDP listelerinden seçimlere katılacağını ve SDP'nin adayı olarak Hırvatistan'ın başbakanlığına aday olacağını duyurması idi. Bu devletin en üst düzey iki kişisi arasında zaten mevcut olan ihtilaf fitilini daha da ateşledi.

Aslında iktidar ile muhalefet arasında en uyumlu dönem AB'ye katılma sürecinde gözlemlendi. Gerçekten de o dönemin en dikkat çeken özelliği iktidarda HDZ bulunurken SDP başta olmak üzere muhalefetteki partilerin çoğunun bu konuyu tamamlanması gereken bir misyon olarak görmeleri ve uyum içinde hareket etmeleri idi (Krasnec, 2024). AB ile müzakere sürecinde Hırvatistan'ı uğraştıran sorunlardan en dikkat çekenini savaş suçluları mahkemesi ile tam iş birliği ve AB'nin istediği üst düzey ordu komutanlarının mahkemeye teslim edilmesinin yolunun açılması idi. Bir diğer husus da Slovenya ile yaşanan ve sonunda tahkim mahkemesine giden Piran Körfezi sorunu idi. Slovenya bu sorun yüzünden uzun süre Hırvatistan'ın AB müzakere sürecinde ilerlemesini engellemiştir (Yürür, 2020,

201-202). Bu sorunlar sürekli tartişma zeminlerine sahne olsa da AB'ne karşı birlikte hareket eden iktidar ve muhalefet sorunların aşılmasını sağladı. 2013 yılında gerçeklesen tam üyelik bu uzlaşının meyvesini vermesi idi. Ancak AB üyeliğinin 10. yılının yaklaştığı bu dönemde iktidar ve muhalefet partisinin çeşitli sorunlar üzerinden yeniden fikir ayrılıklarına düştüğü, karşılıklı suçlamaların dozajını da arttırdığı gözlenmektedir. 2024 parlamento seçimlerine de böyle bir atmosferde gidildi.

Seçim öncesi döneme, olası seçim tarihi ve koalisyonlar, muhalefetin iktidar partisi HDZ ve Bařbakan Plenković'e karşı birleşmesi, hükümetteki yolsuzluk ve adam kayırma suçlamaları, bakanlardaki değişiklikler ve ülkenin cumhurbaşkanı ile başbakanı arasındaki şiddetli rekabete odaklanan bir kampanya damgasını vurdu. Bařbakan Andrej Plenković'in hükümeti, son aylarda erken seçim talebinde bulunan sol muhalefetin önderlik ettiği gösterilerle karşı karşıya kaldı. Milanović ve Plenković sık sık kamu ve ekonomi politikaları, boř pozisyonları doldurma ve Covid-19 salgınına karşı nasıl mücadele edilecekleri konusunda kamuoyu önünde tartiştılar.

HDZ'nin en fazla eleştirildiği konu yolsuzluk oldu. Başbakan bu konuda yolsuzlukla hiçbir zaman görev süresindeki kadar mücadele edilmediğini" söyleyerek kendisini savunurken ülkede yolsuzluk olduğu gerçeğini de reddetmediğini göstermiştir. (Dnevnik 25 Aralık 2023). Nitekim Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün verilerine göre Hırvatistan, kamu sektöründeki yolsuzluk düzeyinde 180 ülke arasında 57'nci sırada yer alıyor ve bu da parçası olduğu AB 'nin gerisinde bırakıyor. AB ülkeleri arasında yalnızca Yunanistan, Romanya, Bulgaristan ve Macaristan Hırvatistan'dan daha kötü durumda.

Cumhurbaşkanı ile başbakan arasındaki sert diyaloglarda en fazla dikkat çeken konular dış politika kararları idi. Bařbakan Plenković yıllarını Avrupa Parlamentosunda hem bir dönem üye olarak hem de farklı komisyonlardaki çalışmalarıyla geçirmesinin de etkisi ile Rusya'ya karşı yaptırımlar ve Ukrayna'ya kapsamlı askeri yardım da dahil olmak üzere Avrupa Komisyonu'nun tüm önerilerini onayladı. Cumhurbaşkanı Milanović ise Hırvatistan'ın çıkarlarını AB çıkarlarının önüne koyduğu izlenimi verdi. Milanović Hırvatistan'ı Rusya'nın

Ukrayna'daki savaşı gibi mevcut çatışmalarda tarafsız tutacağına söz verdi. Ukrayna'ya insani yardımı desteklerken, silah sağlanmasına veya Ukraynalı askerlerin eğitilmesine de karşı çıktı. "Ukrayna, İsrail, İran; bunlar bizim savaşlarımız değil ve bunların dışında kalmalıyız diyerek Başbakan Plenković'i Hırvatistan'ı savaşa sürüklemeye çalışmakla suçladı.

Milanović mart ayında sosyal medya paylaşımında AB ülkelerini fonlar bakımından küçük ülkelere haksız davranmakla eleştirmiş ve "kendileriyle rekabet etmemiz için bize para vermiyorlar, Avrupa uluslarının rekabetinde ancak kendimize dikkat edersek, kendimizi düşünürsek, Hırvatistan'ı önemseyenin yalnızca kendimiz olduğunu anlarsak başarılı oluruz demiştir.

Bosna-Hersek'teki Hırvat diasporası Hırvatistan'ın her zaman en hassas konularından birisi olmuştur. Başbakan Plenković AB ile katıldığı toplantılarda bu konuyu daha diplomatik bir şekilde dile getirerek iç kamuoyu önünde konuyu fazla konuşmamaya özen göstermiştir. Milanović ise bu konuda daha fazla konuşmakta ve hatta Bosnalı Sırp lider Milorad Dodik ile zaman zaman görüşmekten çekinmemektedir. Nisan 2022'de Milanović, Bosna-Hersek'teki seçim yasasının değişmesi yönünde tavır koyarak, Bosna-Hersek Federasyonu Halk Meclisi'nde Hırvat temsilciler ve Cumhurbaşkanlığı'nda Hırvat bir üye seçme seçeneği tanınana kadar Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımını engellemeyi önererek yine hükümet ile karşı karşıya gelmiştir. Bu gerginliğe rağmen 2022 NATO Madrid zirvesinde her iki ülkenin de üyeliğini veto etmemiştir. Ancak Cumhurbaşkanı Milanović'in dönem dönem yaptığı çıkışlarla kalıcı reformların karar süreçlerinde HDZ'nin Bosna Hersek'teki ayağı olarak bilinen HDZ-BH'i olumsuz etkilediği eleştirileri de yapılmaktadır (İmamović, 2021).

Burada dikkat çeken husus HDZ ve Başbakan Plenković'in aslında sağ-muhafazakar tarafı, SDP ve Cumhurbaşkanı Milanović'in sol-liberal tarafı temsil etmesine karşın liderlerin kampanya söylemlerinde tam tersi tutum takınmalarının seçmenin de kafasını karıştıran bir ortam yaratmış olmasıdır. Cumhurbaşkanının popülist söylemlerinin ve seçimlere bir hafta kala SDP'nin gizli başbakan aday olma manevrasının sol koalisyon oylarında beklenen patlamayı

yapmadığını görülmektedir. Seçim sonuçları halkın bir yandan yolsuzluk iddialarına gösterdiği tepkiyi ve HDZ'nin oy oranındaki düşüş ile Başbakan'a bir uyarı mesajı verdiğini, diğer yandan da olası hükümet krizinden çekindiği ve Başbakan'ın da yolsuzluk konusunda mücadele ettiği ve edeceği söylemlerine görece ikna olduğu bir sonucu ortaya koymuştur.

Yeni Koalisyon Hükümetinde İki Muhafazakâr Rakibin Ortaklığı: HDZ ve DP

Koalisyon görüşmeleri sonunda çoğunluk için gerekli imzaları HDZ'den 61 temsilci, Vatan Hareketi DP 'den 12 temsilci, Vesna Vučemilovićⁱⁱⁱ ve ulusal azınlıklardan 3 Sırp azınlık temsilcisi ve İtalyan temsilcisi hariç diğer dört temsilci (Armin Hodžić, Vladimir Bilek, Robert Jankovitz ve Veljko Kajtazi) verdi.

HDZ ile görüşmelere Sırp partisi ve sol parti olmaması şartı ile katılan koalisyonun yeni ortağı DP'ye biraz daha yakından bakmakta fayda var zira her iki parti de muhafazakâr ve sağ tabana dayanan partiler olsa da seçim öncesi kampanya söylemlerinde pek çok konuda zıt görüşlere sahiptiler: En başta HDZ Avrupa yanlısı olarak bilinirken DP'nin aksine Avrupa şüpheliği ile bilinmesidir. Kimi analizciler HDZ'nin bu koalisyon tercihi ile aşırı sağ hükümete soktuğunu yazdılar ve radikal sağcı bir parti olarak DP'nin ülkenin ideolojik yönünü değiştirebileceği uyarılarını manşetlerine taşıdılar. Bu yüzden önümüzdeki yıllar DP'nin daha fazla tartışılacağı yıllar olacaktır.

Vatan Hareketi DP 2020 yılında milliyetçi Miroslav Škoro tarafından, Andrej Plenković'in başkanlığı döneminde yeniden yapılanma geçiren Hırvatistan'ın tartışmasız en güçlü partisi HDZ'ye daha vatansever ve aşırı sağ bir alternatif olarak kuruldu. Ülkenin çoğu tarafından müzisyen ve besteci olarak tanınan 62 yaşındaki Škoro, iktisat eğitimi almıştır. 90'lı yılların başından beri siyasetin içinde olan Škoro 1995-1997 yılları arasında Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Macaristan Başkonsolosu olarak görev yaptı. 2007 yılında HDZ ile parlamento seçimlerine katılarak milletvekili olmuş ancak sekiz ay sonra Parlamentodan

ayrılmıştır. Son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, bağımsız aday olarak Miroslav Škoro, ilk turda yüzde 24,45 oy aldı ve ikinci turu yüzde iki puan farkla kaçırdı. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından Škoro, parlamento seçimlerine katılacağı Vatan Hareket DP'yi 'ni kurdu. 29 Şubat 2020'de Miroslav Škora Vatan Hareketi siyasi partisini kurdu ve aynı yıl yapılan parlamento seçimleri ile milletvekili oldu. Ancak bir yıl sonra Vatan Hareketi başkanlığından ve parti içindeki diğer tüm görevlerinden ayrıldı.

DP'nin ana desteği, 1991-1995 Hırvatistan Bağımsızlık Savaşı'ndan büyük ölçüde etkilenen doğu Hırvatistan'dan, Slavonya bölgesi ve Vukovar şehriden gelmektedir. 2014'ten beri Vukovar şehri belediye başkanlığını yürüten DP lideri Ivan Penava eski bir HDZ üyesi idi ancak 2020 de Sırp partisi ile hiçbir şekilde koalisyonda yapmayacağını belirterek HDZ den ayrılarak DP ye katıldı ve 2021'de DP'nin yeni başkanı seçildi. Başbakan Plenković'in, aşırı sağcı isimleri HDZ'den uzaklaştırmak veya etkisiz hale getirme politikasına karşı HDZ'ye bağlı olanların çoğu DP'ye geçmeyi tercih etmiştir.

DP üyeleri savaş suçlarını inkar etme suçlamalarından Nazi dönemi sloganlarını kullanmaya kadar ülkedeki çok sayıda aşırı sağ tartışmaların merkezinde bulunmaktadır (Hajdari 2024). Mevcut koalisyon görüşmeleri sonucunda 18 Bakanlığın 15'i HDZ de olan yeni koalisyon hükümetinde DP; Tarım, Orman ve Balıkçılık Bakanlığı, iki bölüme ayrılan Ekonomi Bakanlığının birisine ve yeni olarak kurulacak Demografi ve Göç Bakanlığı olmak üzere 3 bakanlık elde etmiştir.

DP'nin Sırpların olmadığı bir koalisyona destek verebileceği üzerine ısrar etmesi sebebiyle Sırp partisinden herhangi bir temsilci yeni hükûmette yer almadı. Başbakanın bu tercihiye yönelik eleştiriler karşısında Plenković azınlıklara yönelik politikanın değişmeyeceğini söyledi. Ancak Sırp azınlık karşıtı söylemleri ile bilinen geleneksel aile değerlerini savunan ve göçmen karşıtı DP yeni kabinenin daha çok sağa yöneleceği yönündeki korkuları artırdı. Bazı kesimlerde DP'nin koalisyonda olmasının gelecekte azınlıklar konusunda atılması beklenen yeni reformların önünü keseceği ve ülkedeki radikal söylemleri cesaretlendireceği endişesi dile getirilmeye başlandı. Aslında Nisan seçimlerinden bu yana,

Hırvatistan'da seçim bölgelerinin çizilme şeklinin ve siyasi parçalanmayı azaltmak için daha büyük partilere daha fazla sandalye tahsis eden sistemin sağ ve aşırı sağ partilere haksız avantaj sağladığına dair şikayetlerin arttığı da gözlenmektedir (Hajdari 2024).

Diğer taraftaki bazı analizciler ise iki parti arasındaki koalisyona anlaşması uyarınca HDZ'nin içişleri ve kültür bakanlıklarını elinde tutacağından göçmen politikası ve azınlık haklarıyla ilgili kilit meselelerdeki politikaların değişmeyeceğini beklediklerini ifade etmektedirler.

XI. ve XII. Seçim Bölgesi: Diaspora ve Ulusal Azınlıklar

Bu seçimlerde Hırvatistan Cumhuriyeti'nde ikamet etmeyen Hırvat vatandaşlarının oy kullandığı XI. seçim bölgesinde HDZ yüzde 79,87 oyla parlamentoda diaspora oylarına ayrılmış 3 sandalyeyi de kazandı.

Ulusal azınlıkları temsil eden XII. seçim bölgesine baktığımızda ise en güçlü ulusal azınlık grubu Sırp partileri Bağımsız Demokratik Sırp Partisi (Samostalna demokratska srpska stranka, SDSS) ile temsil edilmektedirler. Parti Vojislav Stanimirović liderliğinde Sırp mültecilerin geri dönüşünü ve mülklerinin iadesini ve komşu ülkelerle işbirliğini savunmak amacıyla 1997'de kurulmuştur. Bu siyasi parti, Doğu Slavonya'daki Sırp toplumunun en büyük bölümünün siyasi iradesini ve faaliyetini ve Hırvatistan'ın diğer bölgelerindeki geri dönenler arasında (çoğunlukla Krajina bölgesinde) Kasım 2003 ve Kasım 2007'deki son iki parlamento seçiminde Sırp temsilciler için ayrılmış üç sandalyeyi de kazanarak bütünleştirmiştir (Petričušić, 2008, 65).

Daha önce de belirtildiği gibi Sırp ulusal azınlığa ayrılmış 3 sandalye bulunmaktadır. Seçimler sonunda partiden yapılan ilk açıklama 2010 seçimlerine göre katılımın daha fazla olduğu ve yine o seçimlere göre nispeten daha iyi bir sonuç elde edildiği yönünde idi. Yoğun bir şekilde sürdürdükleri seçim kampanyasında öne çıkardıkları sloganlar "Hırvatistan'ın Sırlara ihtiyacı var,

çünkü bu komşudan daha iyi bir komşu yok, çünkü tercüme olmadan birbirimizi daha iyi anlıyoruz” oldu (Kožul, 2024). Söz konusu sloganlara doğal olarak hem Sırp hem Hırvat halktan kısmi tepkiler geldi. Ancak resmi daha büyük bir çerçeveden de değerlendirmek gerekir.

Bu zamana kadar Hırvatistan’ın Avrupa kurumları gözündeki imajını etkileyen en önemli faktörlerden birisi ülkede en büyük azınlık grubu olan Sırp ulusal azınlığın korunmasına yönelik yapılan düzenlemeler ve onların parlamentoda yeterli ve adil siyasal temsili idi. Bunun için Hırvatistan özellikle 2000’li yıllarda önemli yasal reformlar gerçekleştirmiş ve 2002’de hala yürürlükteki yasal çerçeve olan Ulusal Azınlıkların Haklarına İlişkin Anayasal Kanunu yürürlüğe koyarak azınlık haklarını kapsayan yasal düzenlemeleri iyileştirme yolunda en büyük adımı atmıştır (Bandov, 2011, 191). İçinde bulunduğumuz seçim kampanyası döneminde SDSS’nin sorunsuz bir şekilde kampanyasını yürütmesi, herhangi bir engellenmeye uğramaması ve uluslararası gözlemciler tarafından ciddi bir ihtilaf ya da şiddet olayının kayda geçmemesi önemli idi. Burada hem Hırvat makamların dikkatli ve hassas tutumu hem de ülke kanunlarına aykırı hareket etmeyen Sırp Ulusal azınlık temsilcilerinin çabası göz ardı edilmemelidir. Sırp ulusal azınlık için oy kullanan seçmen Milorad Pupovac (SDSS ve aynı zamanda Sırp Ulsal Konseyi-SNV başkanı), Dragana Jeckov, ve Anja Šimpraga (önceki dönem başbakan yardımcısı)’ya Hırvatistan Parlamentosu’nda temsil görevi verdi. Diğer ulusal azınlık temsilcilerinde ise önceki seçimlere göre tek farklı isim parlamentoya girdi. Boşnaklar Ulusal Koordinasyonu’ndan Armin Hodžić, Hırvatistan Parlamentosu’ndaki beş ulusal azınlığın temsilciliği görevini (Arnavut, Boşnak, Makedon, Karadağlı) Ermina Lekaj Prljaskaj’dan (Hırvatistan’daki Arnavutlar Birliği) devraldı.

Bununla birlikte bu seçimlerde SDSS, Sırp toplumuna ait vekillikleri yine kazanırken, on yıldan uzun bir süre sonra, Başbakan Plenković’in HDZ önderliğinde kurduğu yeni kabinede kendine yer bulamadı. Zira Başbakan Plenković, hükümete yeni katılan sağcı Vatan Hareketi’nin hükümette SDSS temsilcilerinin olmaması şartını kabul etti. Ancak parlamentoda yine de birçok uzmanlık komisyonda SDSS den üyeler var. Bu kazanılmış hakların devamı ve daha da ileriye götürülmesi konusunda iktidar partisi HDZ’ye önemli görevler düşüyor.

Sırbistan'ın komşuları içerisinde belki de milliyetçi Sırp ideolojisinden uzak kalabilen tek ülkenin Hırvatistan olduğunu görmek gerek zira Bosna Hersek, Kosova ve Karadağ bağımsız ülkeler de olsa her zaman barındırdıkları Sırp nüfus nedeniyle Sırbistan iç politikasına konu olan ülkelerdir ve bu seçim dönemlerinde daha da artmaktadır. Hırvatistan'ın bu etkiden uzak olmasının altında, SDSS ve lideri Pupovac'ın anayasal vatanseverliği partilerinin ideolojisinin üç ayağından biri olarak tanımlamasında, partinin bu zamana kadar Hırvatistan'daki hükümetlerin çoğuna katılarak, sadece kendi mensuplarının değil aynı zamanda Sırp uyruklu olmayan Hırvat vatandaşlarının belirli konu ve sorunlarının çözümüne de katkı sunarak, Belgrad'daki rejimin etkisinin Hırvatistan'a yayılmasını engellemesi yatmaktadır. Bu yüzden HDZ'nin yeni koalisyon ortağı DP'nin yeni reformların önünü kesmesine ve kazanımlardan geriye gidecek adımlar atmasına müsaade etmemesi gerekmektedir.

Hırvatistan'ın Dördüncü Avrupa Parlamentosu Seçimleri

Dünyadaki ilk ve tek uluslararası parlamento seçimleri olan AP seçimleri 1979 yılından itibaren her beş yılda bir doğrudan genel oy ilkesi çerçevesinde yapılmaktadır. AP temsilcileri tüm üye ülkelerdeki seçmenler tarafından doğrudan seçilmekte ve bu seçimlere üye devletlerdeki benzer ideolojiye sahip ulusal partilerin oluşturduğu siyasi parti grupları katılmaktadır. AP'de temsilciler milliyetlerine göre değil, siyasi görüşlerini / ideolojilerini temsil eden siyasi gruplar vasıtasıyla belirlenmektedir (Kiriş, 2013,125). Halen Avrupa Birliği'nin 27 üye ülkesinden 705 temsilci Avrupa Parlamentosu'nda temsilci gruplar bünyesinde faaliyet göstermektedirler. Şu anda Parlamento'da faaliyet gösteren yedi temsilci blok vardır ve ayrıca herhangi bir siyasi gruba üye olmayan bağımsız temsilciler de bulunmaktadır. Her temsilci sadece bir gruba üye olabilir. Avrupa Parlamentosu üyeleri, başta AB'nin yürütme organı olan Komisyon olmak üzere, Avrupa Birliği kurumlarının çalışmalarını denetlemekten de sorumludur.

Hırvatistan'da ilk AP seçimleri ülkenin 1 Temmuz'da AB'ye katılımından önce ve ülkenin aynı yılın 14 Nisan 2013'te düzenlendi. O dönemde seçilen 12 milletvekili sadece bir yıl görev yapabilişti çünkü ertesi yıl, 2014'te olağan Avrupa seçimleri yapıldı. Son Avrupa seçimleri ise Mayıs 2019'da gerçekleştirildi. 9 Haziran

2024'de yapılan AP seçimlerinde dördüncü kez Avrupa temsilcilerini seçen Hırvatistan'ın AB'nin en genç üyesi olsa da bu bağlamda tecrübe kazandığı söylenebilir. Zira Hırvatistan 2020'nin ilk yarısında AB Konseyi başkanlığını da yürütmüştür. Hırvatistan'da halkın AB Parlamentosu seçimlerine katılımı şu ana kadar AB ortalamasının (yüzde 51.07) oldukça altında olup yüzde 21,34 oranındadır. Son seçimler ise 2019'a göre yaklaşık yüzde 8,5 oranında ve daha düşük bir katılımı gerçeğe geçmiştir.

AP seçimlerine katılanların seçim kampanyasında aday başına 530.891 Euro'dan fazla harcama yapmasına izin verilmemektedir. Kampanyalar kendi fonlarının yanı sıra bağışlarla da finanse edilebilmektedir. Bireyler bir siyasi partiye veya bağımsız listeye 3981 Euro'ya kadar bağış yapabilirken, tüzel kişiler 26.544 Euro'ya kadar bağışta bulunabiliyor.

Hırvatistan'da 9 Haziran günü AP'nin 12 sandalyesi için 23 parti listesi ve iki bağımsız listeden oluşan toplam 300 adayı içeren 25 liste yarıştı. Diaspora oyları da bu seçimlerde önem kazandı. Dışişleri Bakanlığı'nın önerisi üzerine Bosna Hersek Bakanlar Konseyi, Bosna Hersek topraklarında ikamet eden Hırvatistan Cumhuriyeti vatandaşları için oy verme işleminin organize edilmesine onay verdi. Böylece Bosna-Hersek'te ikamet eden Hırvat vatandaşları 9 Haziran'da Bosna-Hersek'teki yedi yerde (Saraybosna, Mostar Banja Luka, Tuzla, Livno, Vitez ve Oraşje) `de oy kullanabildiler. Hem Bosna-Hersek`te hem önemli sayıda Hırvat nüfus olması hem de AB'nin bu sene Bosna-Hersek ile müzakerelerin başlanmasını kabul etmesi, ülkedeki Hırvatlar için AP seçimlerini daha fazla anlamlı kılmakta idi. Neticede Avrupa Parlamentosu seçimlerinde de tıpkı ulusal parlamento seçimlerinde olduğu gibi HDZ en iyi sonucu elde ederek on iki vekillikten altısını kazandı. Dört vekilliği muhalefet partisi SDP, birer vekilliği de koalisyonun yeni ortağı olan DP ve yeşil-sol parti Možemo kazandı.

Bu sonuçlara göre HDZ'nin AP'deki gruplardan Avrupa Halklar Partisi (European People's Party-EE)'nde daha önce 4 milletvekili varken bu sayı 6 ya çıktı. SDP, 4 temsilci ile Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (Progressive Alliance of Socialists and Democrats- S&D)'daki sandalye sayısını korudu. Možemo, Yeşiller/Avrupa Özgür İttifakı (-Group of the Greens/European Free Alliance -

Greens/EFA)'na 1 ve DP' de Avrupalı Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu (European Conservatives and Reformists Group- ECR) 'na 1 temsilci göndermiş oldu.

Hırvatistan'da AP seçim kampanyası boyunca iktidar ve ana muhalefet partisi tarafından en fazla öne çıkarılan konu "Avrupa fonlarından kimin daha başarılı bir şekilde parayı ülkeye aktarabileceği" hususu idi. Bu nedenle AB'nin diğer ülkelerinde hakim olan yeşil geçiş, Ukrayna krizi, genişleme, mülteci sorunu ve göç gibi konular Hırvatistan'da gölgede kaldı. AP seçimleri ülkede hem diğer Avrupa ülkelerindeki eğilimin aksine "siyasi ana akımın kazandığı (HDZ ve SDP arasında)", hem de yeni ortak DP ve sistem karşıtı Možemo partisinin de parlamentoda birer tane de olsa sandalye şansı bulduğu bir sonucu ortaya koydu.

Yılın Son Seçimi : Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

2024 yılı sonunda yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinde vatandaşlar üçüncü kez sandık başına gidecek. Mevcut Cumhurbaşkanı Zoran Milanović'in kazandığı son seçimlerde olduğu gibi ilk turun Aralık 2024'ün sonunda yapılması bekleniyor. Bugüne kadarki cumhurbaşkanları Franjo Tuđman, Stjepan Mesić (iki kez seçildi), Ivo Josipović, Kolinda Grabar-Kitarović ve görevdeki Zoran Milanović oldu. Adayların seçilebilmesi için oy veren tüm seçmenlerin oylarının çoğunluğunu alması gerekiyor. Bu gerçekleşmezse, en çok oyu alan iki aday, ilk turdan 14 gün sonra yapılacak ikinci turda 2025'in başında yarışacak.

Mevcut görev süresi 18 Şubat 2025'te sona erecek olan Milanović ikinci dönem için beklenildiği gibi adaylığını açıkladı. SDP, Milanović 'in yeniden seçilmesini desteklememek için hiçbir neden görmediğini söyledi. Diğer partiler ise henüz Cumhurbaşkanı adaylarını açıklamadı ancak partinin önemli isimlerinden gelen kimi açıklamalar HDZ ve ortaklarının güçlü bir aday üzerinde çalıştıklarını ve senenin üçüncü seçiminden de HDZ'nin galip çıkabilmesinin planlarını yaptıklarını göstermektedir. HDZ'nin cumhurbaşkanlığı seçimlerini de kazanarak bunu seneye yapılacak yerel seçimlerde avantaja çevirmeyi düşündüğü

değerlendirilebilir.

Economist Intelligence Unit (EIU) tarafından derlenen ve her yıl yayımlanan Demokrasi Endeksi ülkeleri tam demokrasiler, kusurlu demokrasiler, hibrit rejimler ve otoriter rejimler olarak sınıflandırmaktadır. 2023 yılı endeksinde Hırvatistan 6,50 puan ile 167 ülke içerisinde 58 inci sırada yer almaktadır ve kusurlu demokrasiler (flawed democracies) kategorisine girmektedir. 2006 ve 2008 de elde ettiği 7.04'lük puandan sonra 2023 yılına kadar 6.90—6.50 aralığı korumuştur. Son yıllarda, ülkede aşırı sağ grupların ve ayrımcı değerleri benimseyen figürlerin kamusal yaşamda varlığına ilişkin endişelerin arttığına ilişkin değerlendirmesi olan Freedom House ayrıca kamu kaynaklarının siyasi kampanyalar için kullanılmasına ilişkin endişelerin devam ettiğini bununla birlikte, Hırvat seçim komisyonunun güçlü seçim yasalarını etkili bir şekilde uyguladığını belirtmektedir.

Sonuç olarak, bağımsız olduğu 1991 yılından bu yana Hırvatistan'da çok partili seçimler ve 2012 yılından itibaren de AP seçimleri kesintisiz yapılmaktadır. Seçimler kampanyaları ve seçim sonrası koalisyon görüşmeleri sırasındaki tartışmalar demokrasinin bir gereği olup birlikte seçimlerde sonucu etkileyecek ciddi bir usulsüzlük ya da şiddet olayı rapor edilmemiştir, itiraz edilen iki yerde ise seçim tekrar edilmiştir. Ülke siyasetine iki ana parti HDZ ve SDS damga vurmakla birlikte son iki seçimde hiçbir partinin tek başına iktidar olma oranını yakalayamadığı hem sağ hem sol tarafta yer alan diğer küçük partilerin de hem parlamentoda temsilci elde ederek hem de hükümet kurma görüşmelerine katılarak siyasette söz sahibi olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca önceki seçimlerde iktidar partisi ile anlaşarak kabinede yer alan en büyük azınlık topluluğu Sırp ve partileri SDSS bu seçimlerde de yine koalisyon tartışmalarının merkezinde yer almıştır.

Hırvatistan'da son yirmi yıl içinde Hırvat halkının HDZ ve SDP arasında cumhurbaşkanlığı ve başbakanlık yetkileri arasında bu iki parti yönünde denge kurmaya çalışması dikkat çekicidir. Nitekim halen cumhurbaşkanlığı makamında olan Zoran Milanović'in (seçim kampanyasında SDS ile bağlarını açıkça koparmadığı gözlemlendi hatta gizli başbakan adayı idi) başbakan olduğu yıl,

görevdeki Cumhurbaşkanlığı Ivo Josipović'de SDP'nin adayı olarak seçilmişti. Ancak görevinin üçüncü yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerini HDZ'nin adayı Kolinda Grabar Kitarović kazandı. Bir yıl sonra yapılan parlamento seçimlerinde SDS Milanović ile kaybederken yerine şimdiki Başbakan Plenković başbakan oldu. Ancak bir sonraki cumhurbaşkanlığı seçimlerini bu kez de HDZ kaybetmiş ve Hırvat seçmen dört yıl önce başbakanlık yetkisini vermediği Zoran Milanović'i cumhurbaşkanlığı görevinde görmek istemiştir. Son iki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olan o dönemin mevcut cumhurbaşkanları bu görevlerini ikinci sefere taşıyamamışlardır. Bu grafik Aralık ayında yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerini daha da merak edilir hale getirmektedir. Merak edilen son iki seçimin döngüsü kırılacak ve Milanović yeniden bu göreve seçilecek midir yoksa Hırvat halkı tekrar henüz kim olduğu belirlenmemekle birlikte HDZ'nin adayını mı tercih edecektir.

Türkiye NATO içerisinde kendisine en yakın gördüğü ve sorunsuz ilişkiler sürdürdüğü müttefiki olan Hırvatistan ile AB politikalarında, ticaretle ve Batı Balkanlar'ın istikrarı bağlamında ortak bir vizyonu paylaşmaktadır. Bu bakımdan Hırvatistan'ın iç istikrarı, güvenliği ve ekonomik potansiyeli Türkiye için her zaman yakından takip edilmeye değerdir.

Kaynakça

Bandov, G.(2011). Minority Rights in Croatia: From Independence of Croatia until 2010 *Sicherheit und Frieden (S+F) / Security and Peace*, Vol. 29, No. 3, <https://www.jstor.org/stable/24233178>

Ciglenceki, D. (2024, 13 Mayıs), Vesna Vučemilović tvrdi da slijedi volju birača: "Nisam više htjela biti u oporbi. *Nova 1*, <https://www.novolist.hr/novosti/vesna-vucemilovic-tvr-di-da-slijedi-volju-biraca-nisam-vise-htjela-biti-u-oporbi/>

Deutsche Welle. (2012, 16 Kasım). Gotovina i Markač

oslobođeni,<https://www.dw.com/hr/gotovina-i-markayüzdeC4yüzde8D-osloboyüzdeC4yüzde91eni/a-16384312>

Dnevnik. (2024, 17 Nisan). Sabor izglasao povjerenje Vladi Andreja Plenkovića. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/glasanje-nakon-rasprave-o-trecoj-vladi-andreja-plenkovica-848957.html>

Hajdari, U. (2024, 9 Mayıs). Croatia election winner cozies up with far right in new government. *Politico*.
https://www.politico.eu/article/croatia-forms-far-right-government-homeland-movement-croatian-democratic-union-andrej-plenkovic/?utm_source=Twitter&utm_medium=social

Hina. (2024, 26 Nisan). Izbori: U Sabor izabrano 37 zastupnica, najviše do sada. <https://www.hina.hr/vijest/11602328>

Hrvatska Radio Televizija. (2024, 18 Nisan)
<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/privremeni-rezultati-izbora-11474293>

İmamović, E. (2021, 10 Temmuz). Milanovićev prezir prema Bosni i Hercegovini. *Deutsche Welle*.
<https://www.dw.com/hr/milanovi%C4%87ev-prezir-prema-bosni-i-hercegovini/a-58224368>

Krasnec, T. (2024). *Neprijatelji Iz čista mira*. Večernji list.

Kožul, A. (2024, 28 Mart). Hrvatska treba Srbe, a Srbi trebaju Hrvatsku. *Portal Novosti*.
<https://www.portalnovosti.com/hrvatska-treba-srbe-a-srbi-trebaju-hrvatsku>

N1 (2024, 5 Mayıs), Politicki analiticar objašnjava zašto je Pupovac važan Plenkoviću: "Hrvatska je jedina država u susjedstvu. <https://n1info.hr/vijesti/politicki-analiticar-objasnjava-zasto-je-pupovac-vazan-plenkovicu-hrvatska-je-jedina-drzava-u-susjedstvu/>

Pavlica, V. (2024, 23 Nisan), Penava na presici nabrajao Srbe u DP-u, svađao se s novinarima pa odbio reći bi li mogao podnijeti podršku SDSS-a novoj vladi. *Telegram*.

<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/penava-se-obraca-gradanima-ne-razgovaramo-s-mozemo-i-sdss-om-sa-svima-drugima-razgovaramo-naglasavam-sa-svima/>

Petričušić, A. (2008). The Role of Political Parties in Minority Participation in Croatia, in Florian Bieber et al., *Minorities in Political Parties*, Skopje: Friedrich-Ebert-Stiftung, European Centre for Minority Issues.

Pusić, M. (2024, 18 Nisan), Neka sada svi ispune svoje obećanje ili idemo na nove izbore. DP? Oni su najslabija karika. *Jutarnji List*. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/neka-sada-svi-ispune-svoje-obecanje-ili-ide-mo-na-nove-izbore-dp-oni-su-najslabija-karika-15451375>

Vladisavlje, A. (2020, 13 Kasım). Croatian Ex-Premier Sanader Convicted in Slush Fund Case Retrial. *Balkan Insight*. <https://balkaninsight.com/2020/11/13/croatian-ex-premier-sanader-convicted-in-slush-fund-case-retrial/>

Yürür, P. (2022). Border Conflict in Croatia-Slovenia Relations: Piran Bay Issue, *Conflict Areas in Balkans* (Pınar Yurur and Arda Ozkan (Eds.)), Lexington Books

Doç. Dr. Pınar Yürür, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Doç. Dr. Pınar Yürür, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora eğitimlerini Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. Uluslararası İlişkiler alanında Doktora derecesini 2007'de "Uluslararası toplumun Bosna-Hersek'i yeniden yapılandırma süreci ve modeli " başlıklı teziyle aldı. Temmuz-Ağustos 2019'da Birleşik Krallık Coventry Üniversitesi Güven, Barış ve Sosyal İlişkiler Merkezi'nde misafir araştırmacı olarak bulunmuştur. Çalışma alanı olan Balkanlar tarihi, Batı Balkanlar'ın AB entegrasyon süreci, Türkiye'nin Balkanlar Politikası ve Türkiye-Hırvatistan ilişkileri hakkında akademik yayınları ve kitap editörlükleri bulunmaktadır. 2023-2024 akademik yılı için halen Hırvatistan/Zagreb Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde misafir araştırmacı olarak bulunmaktadır.

Bu yazıya atıf için: Pınar Yürür, "Hırvatistan'da Süper Seçim Yılı", Panorama,

Telif@*UIKPanorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.